

що проводиться за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: затв. постановою Кабінету міністрів України від 23.07.2008 № 671. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

УДК 657.1:336.733

Д. В. Костенко, викладач кафедри обліку і оподаткування
ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Черкаси, Україна

ОБЛІКОВА ОЦІНКА КРЕДИТІВ ЛОМБАРДУ

Ключові слова: фінансовий інструмент, фінансовий актив, ломбард, кредит, амортизована собівартість.

Ринок небанківських фінансових послуг України відзначається різноманітністю фінансових посередників, які, переважно, забезпечують потреби населення. Одним із таких посередників є ломбард.

Ломбард, як і будь-який суб'єкт господарювання, планує, організовує, провадить та прогнозує свою діяльність на підставі інформації, що забезпечується системою бухгалтерського обліку. Уже п'ятий рік згідно з чинним законодавством ломбарди мають застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності [1]. Складність для розуміння міжнародних стандартів фінансової звітності (далі МСФЗ) та відсутність методики їх застосування для ломбардів, спричинило недостовірність відображення об'єктів бухгалтерського обліку та їх оцінки у фінансовій звітності, а подекуди й взагалі фактичне не застосування норм МСФЗ для складання звітності ломбардами.

Облік та правильне відображення кредитів як основного «продукту» ломбарду за МСФЗ викликає найбільшу зацікавленість для зазначених небанківських фінансових установ. З набранням чинності у 2018 році, МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» виникають додаткові питання щодо правильної класифікації кредитів як фінансових активів ломбарду, та, відповідно, визначення методу їх оцінки в обліку.

Відповідно до МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» щодо фінансових активів визначаються критерії, характеризуючи які формуються три класифікаційні групи фінансових активів. Належність фінансового активу до класифікаційної групи визначає його подальшу оцінку в обліку.

Виключним видом діяльності ломбарду є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів. Особливістю кредитів, що надаються ломбардом, є 100 % забезпечення кредиту заставним майном клієнта, тому ломбард не має на меті продаж кредиту як фінансового активу. Зважаючи на вищезазначене та відповідно до МСФЗ 9, можна віднести дебіторську заборгованість, що виникає в ломбарді у процесі кредитування, до фінансового активу, що оцінюється за амортизованою собівартістю. Відповідно оцінка за амортизованою собівартістю передбачає використання методу ефективної ставки відсотка для розрахунку вартості активу на початок кожного періоду і здійснення амортизації.

Згідно з МСФЗ 9, ефективна ставка відсотка – це ставка, яка забезпечує точне дисконтування оцінюваних майбутніх грошових потоків або надходжень за очікуваний строк дії фінансового активу. Під час розрахунку ефективної ставки відсотка суб'єкт господарювання оцінює очікувані грошові потоки шляхом урахування всіх умов договору за фінансовим інструментом, але не враховує очікуваних кредитних збитків [2]. Цей розрахунок включає в себе всі комісії та пункти, сплачені або одержані між сторонами договору, що є невід'ємною частиною ефективної ставки відсотка, витрати на операцію, а також усі інші премії або дисконти. Але разом з оцінкою кредитів за амортизованою собівартістю з використання методу ефективної ставки відсотку виникає проблема відсутності методики проведення цього оцінювання.

Тому для розрахунку ефективної ставки доречним буде взяти за основу Методичні рекомендації щодо розрахунку ефективної ставки відсотка для фінансових інструментів банку. [3]. Використовуючи ці рекомендації та враховуючи специфіку цієї фінансової установи, можна побудувати методику оцінки кредиту за амортизованою собівартістю для ломбарду.

Відповідно до п. 2.7 Методичних рекомендацій щодо розрахунку ефективної ставки відсотку, та для полегшення розрахунку ефективної ставки відсотку скористаємося програмним комплексом Microsoft Excel, який має такі функції, як ВСД (IRR) та ЧИСТВНДОХ (XIRR).

Враховуючи специфіку кредитів ломбарду, а саме короткостроковість і одноразове погашення в кінці дії договору основної суми боргу і процентів, для розрахунків доречним буде використання формули ВСД (IRR).

Слід зазначити, що клієнт має право дострокового погашення, або часткового погашення протягом дії договору, що в свою чергу призведе до зміни графіка грошових потоків і, як наслідок, до коригування амортизованої собівартості. Тому логічним буде розрахувати денну ефективну ставку відсотка за формулою (1):

$$I_{\text{efd}} = (100\% + i_{\text{ef}})1/n - 100\%, \quad (1)$$

де i_{ef} – ефективна ставка відсотка загальна; n – кількість днів договору кредиту.

Отже, загальна сума процентних доходів буде включати в себе нараховані проценти за кредитом та проценти амортизації кредиту згідно з методом ефективної ставки відсотку.

На сьогодні виявлено, що ломбарди надаючи кредити, не включають вартість своїх супутніх послуг як додаткові витрати на кредит, також переважна частина ломбардів не провадять страхування кредитів, оскільки додаткові витрати на кредит знижують конкурентоспроможність ломбарду на ринку фінансових послуг.

Така умова відсутності додаткових витрат на кредит, що сплачує клієнт, значно полегшує оцінку кредиту, адже ефективна ставка відсотка буде дорівнюватиме реальній ставці.

Таким чином, при оцінці цього фінансового інструменту амортизованою собівартістю буде дорівнювати різниці чистої балансової вартості кредиту і погашеної основної суми боргу.

Унаслідок кардинальних змін, що відбулись у 2018 році, в нормативній базі бухгалтерського обліку фінансових інструментів за міжнародними стандартами, актуалізувалось питання щодо їх класифікації та методів оцінки, для всіх установ, що складають фінансову звітність за міжнародними стандартами. Відповідно, ломбардам, як одним із представників таких установ, питання класифікації та правильної оцінки своїх фінансових активів – дебіторської заборгованості, що виникає внаслідок надання кредитів, є досить актуальним. Оскільки встановлено, що методика оцінки фінансових кредитів для ломбардів відсутня, то запропонований алгоритм оцінки вищезазначеного фінансового інструменту з використанням ефективної ставки відсотка, по-перше, враховує особливості діяльності ломбарду, в частині: короткостроковості кредитів і одноразового погашення основної суми боргу та процентів наприкінці дії договору; а по-друге, полегшує проведення цього оцінювання.

Список використаних джерел: 1. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>. 2. Міжнародний стандарт фінансової звітності (IFRS) 9 «Фінансові інструменти». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_016. 3. Методичні рекомендації щодо розрахунку ефективної ставки відсотка за фінансовими інструментами в банках України: Постанова Правління Національного банку України від 01.06.2011 р. № 171. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

УДК 657

С. Л. Яковенко, викладач I категорії, голова циклової комісії «Бухгалтерський облік»

Ю. В. Минич, викладач II категорії

Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу, м. Лозова, Харківська обл., Україна

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ключові слова: бухгалтерський облік, функції обліку, інформаційна, аналітична, функція реєстрації, контрольна функція.

Перехід до ринкових відносин викликав появу різних форм власності та видів підприємницької діяльності. Набирає чинності вексельний обіг, з'явилися акції та інші цінні папери, змінені принципи фінансування і кредитування, розширено коло операцій з іноземною валютою. У зв'язку з цим виникла гостра необхідність у зміні ситуації, що за багато років склалася в системі бухгалтерського обліку та звітності в нашій країні з урахуванням досвіду провідних країн Заходу і вимог міжнародних стандартів. В умовах ринкової економіки